

Svet
Evropske unije

Bruselj, 28. februar 2020
(OR. en)

6426/20

Medinstitucionalna zadeva:
2019/0152(COD)

RECH 83
COMPET 95
EDUC 81
CODEC 142

IZID POSVETOVANJA

Pošiljatelj:	generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	delegacije
Št. predh. dok.:	6137/20 + COR1 + ADD1
Št. dok. Kom.:	11227/19+ADD1
Zadeva:	Priloga k strateškemu inovacijskemu programu Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo (EIT) za obdobje 2021–2027 <i>Delni splošni pristop</i>

V prilogi vam pošiljamo besedilo delnega splošnega pristopa glede priloge k strateškemu inovacijskemu programu Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo (EIT), ki ga je Svet za konkurenčnost sprejel na seji 28. februarja 2020.

**PRILOGA K PREDLOGU SKLEPA EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA O
STRATEŠKEM INOVACIJSKEM PROGRAMU EVROPSKEGA INŠTITUTA ZA
INOVACIJE IN TEHNOLOGIJO (EIT) ZA OBDOBJE 2021–2027: SPODBUJANJE
TALENTOV IN ZMOGLJIVOSTI EVROPE ZA INOVACIJE**

PRILOGA

Kazalo

1.	Uvod.....	9
1.1.	Ozadje	10
1.2.	Ključni izzivi.....	12
1.3.	Položaj znotraj programa Obzorje Evropa.....	13
2.	Višji cilji: strategija inštituta EIT za obdobje 2021–2027	15
2.1.	Posebni cilji inštituta EIT	16
3.	Spodbujanje talentov in zmogljivosti Evrope za inovacije: ključni ukrepi	16
3.1.	Podpora obstoječim SZI.....	17
3.2.	Povečevanje regionalnega učinka SZI	18
3.3.	Ustanovitev novih SZI	20
3.4.	Podpora podjetniškim in inovacijskim zmogljivostim v visokošolskem izobraževanju.....	21
3.5.	Medsektorske dejavnosti inštituta EIT	24
3.5.1.	Komuniciranje	24
3.5.2.	Opredeljevanje in izmenjava dobrih praks z deležniki	26
3.5.3.	Mednarodno sodelovanje	27
3.6.	Izvajanje v praksi: način delovanja.....	27

3.6.1.	Model delovanja SZI	28
3.6.2.	Model financiranja SZI.....	30
3.6.3	Razmerje med EIT in SZI po prenehanju okvirnega sporazuma o partnerstvu.....	33
3.7.	Sinergije in dopolnjevanja z drugimi programi	33
4.	Viri	36
4.1.	Proračunske potrebe.....	36
4.2.	Učinek (spremljanje in ocenjevanje)	38
4.2.1.	Poročanje in spremljanje.....	38
4.2.2.	Ocenjevanje, vmesni pregled in celovita ocena.....	42
5.	Priloga 1A	44
6.	Priloga 1B	44

1. Uvod

V tem strateškem inovacijskem programu (SIP) so določeni prednostna področja in strategija Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo (EIT) za obdobje 2021–2027. V njem so opredeljeni cilji, ključni ukrepi, način delovanja, pričakovani rezultati in potrebni viri inštituta EIT. Z njim se zagotavlja potrebna usklajenost inštituta EIT s [predlogom programa Obzorje Evropa], tj. okvirnim programom Unije za raziskave in inovacije za obdobje 2021–2027.

SIP za obdobje 2021–2027 temelji na oceni učinka, ki jo je izvedla Evropska komisija. V njem je upoštevan osnutek SIP, ki ga je pripravil upravni odbor inštituta EIT in ki je bil Evropski komisiji v skladu z uredbo o EIT¹ predložen 20. decembra 2017. Upoštevani so tudi novi [predlog programa Obzorje Evropa] Evropske komisije iz junija 2018 in zlasti ključna vloga inštituta EIT kot dela stebra [Inovativna Evropa] (steber III) ter njegov prispevek k spoprijemanju s svetovnimi izzivi, vključno s ciljnim vrednostmi za podnebne cilje, k evropski industrijski konkurenčnosti (steber II) in odlični znanosti (steber I). SIP temelji na izkušnjah, pridobljenih v zadnjih letih delovanja inštituta EIT, in rezultatih širokega postopka posvetovanja s ključnimi deležniki.

V SIP je upoštevano strateško načrtovanje programa Obzorje Evropa, da se zagotovijo usklajenost z dejavnostmi okvirnega programa, sinergije z drugimi ustreznimi programi Unije in skladnost s prednostnimi nalogami in zavezami EU, tudi tistimi iz evropskega zelenega dogovora. Cilj SIP je tudi povečati dopolnjevanje in sinergije med dejavnostmi inštituta EIT ter nacionalnimi in regionalnimi programi financiranja in prednostnimi nalogami.

¹ Uredba (ES) št. 294/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 2008 o ustanovitvi Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo (UL L 97, 9.4.2008, str. 1). Spremenjena z Uredbo (EU) št. 1292/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2013 (UL L 347, 20.12.2013, str. 174).

1.1. Ozadje

Inštitut EIT je bil ustanovljen leta 2008, da bi s krepitvijo inovacijske zmogljivosti držav članic in Evropske unije prispeval k trajnostni gospodarski rasti in konkurenčnosti. V okviru inštituta so se prvič povezali izobraževanje, podjetja in raziskave (trikotnik znanja), močen poudarek pa je tudi na podjetniškem talentu ter inovacijskih spretnostih.

Inštitut EIT deluje predvsem prek skupnosti znanja in inovacij (SZI), ki so obsežna evropska partnerstva med ustanovami za izobraževanje in usposabljanje, podjetji ter raziskovalnimi organizacijami, kakor je navedeno v programu Obzorje Evropa. Zaenkrat obstaja osem SZI, ki delujejo na naslednjih področjih: podnebne spremembe, digitalna preobrazba, energija, hrana, zdravje, surovine, mobilnost v mestih in proizvodnja z dodano vrednostjo.

Vsaka SZI je organizirana tako, da se njene dejavnosti izvajajo v kolokacijskih centrih², ki naj bi delovali kot geografska vozlišča za praktično povezovanje v okviru trikotnika znanja. Organizirani in strukturirani so v skladu z zadevnim nacionalnim in regionalnim okvirom inovacij ter temeljijo na vseevropski mreži obstoječih laboratorijev, pisarn ali kampusov partnerja SZI.

Cilj SZI je vodenje portfeljev dejavnosti trikotnika znanja prek:

- *dejavnosti izobraževanja in usposabljanja* z močnimi podjetniškimi komponentami za usposabljanje naslednje generacije talentov, vključno z zasnovo in izvajanjem programov, ki jim je bil podeljen znak EIT³, zlasti na magistrski in doktorski ravni; Izobraževalni program inštituta EIT je ključnega pomena za razvoj zelo podjetnih inovatorjev z veliko znanja in spretnosti.

² Kolokacijski center je fizično vozlišče, ki spodbuja povezave in dejavno sodelovanje med akterji trikotnika znanja ter deluje kot informacijska točka za izmenjavo znanja, prek katere lahko partnerji SZI dostopajo do objektov in strokovnega znanja, potrebnih za doseganje njihovih skupnih ciljev.

³ Znak EIT je pečat kakovosti, ki ga inštitut EIT podeljuje izobraževalnim programom SZI, ki izpolnjujejo posebna merila kakovosti, ki so med drugim povezana s podjetniškim izobraževanjem in inovativnimi učnimi načrti po načelu učenja skozi prakso.

- *dejavnosti, ki podpirajo inovacije*, za razvoj inovativnih izdelkov, postopkov in storitev, ki obravnavajo posamezne poslovne priložnosti;
- *dejavnosti za ustanavljanje in podpiranje podjetij*, kot so programi pospeševanja, ki so podjetnikom v pomoč pri preoblikovanju zamisli v uspešna podjetja in pospešujejo proces rasti.

Posebnost inštituta EIT v primerjavi z drugimi instrumenti za inovacije je usmerjenost na globalne izzive z integracijo trikotnika znanja, ki dejavnosti visokošolskega izobraževanja vključuje v vrednostno verigo inovacij. Pristop inštituta EIT prispeva k uresničitvi postopnih in prelomnih inovacij, da bi se učinkovito obravnavalo nedelovanje trga in pomagalo pri preoblikovanju panog. Omogoča oblikovanje dolgoročnih poslovnih strategij za spoprijemanje s svetovnimi izzivi in prispeva k oblikovanju okvirnih pogojev, ki so ključnega pomena za rast dobro delujočega inovacijskega ekosistema in uspešnost inovacij. Inštitut EIT je zastavil tudi cilj, da morajo SZI postati finančno vzdržne, kar je edinstvena značilnost, katere namen je imeti inovacijski instrument, usmerjen v podjetništvo in rezultate. V tem smislu morajo SZI razvijati in izvajati strategije za ustvarjanje prihodkov, da lahko svoj inovacijski ekosistem in dejavnosti trikotnika znanja vzdržujejo tudi po obdobju, zajetem v sporazumih o dodelitvi nepovratnih sredstev.

Inštitut EIT tako ponuja dinamično platformo za ustanovitev, nadgradnjo, spremljanje in podporo SZI z močnimi mrežnimi učinki in pozitivnimi učinki prelivanja. Prvi sklop SZI (EIT Digital, SZI EIT Climate in EIT InnoEnergy), ki je bil zagnan leta 2009, je uveljavljen in zrel, po letu 2024 pa se okvirni sporazumi o partnerstvu, ki so jih sklenile te skupnost, v skladu z najdaljšim možnim trajanjem nepovratnih sredstev iztečejo. Druga in tretja generacija SZI (EIT zdravje (EIT Health) in EIT surovine (EIT Raw Materials) iz leta 2014 ter EIT hrana (EIT Food) iz leta 2016) pa zorijo. EIT mobilnost v mestih (EIT Urban Mobility) in EIT proizvodnja (EIT Manufacturing), dve SZI, ki sta bili imenovani decembra 2018, sta začeli delovati leta 2019.

V osem SZI inštituta EIT se je do leta 2019 vključilo več kot 600 podjetij, 250 visokošolskih institucij, 200 raziskovalnih organizacij ter več kot 50 organizacij civilne družbe in organov.

Zaradi trdovratnih razlik v inovacijski uspešnosti med regijami v Evropi je inštitut EIT leta 2014 uvedel regionalno inovacijsko shemo (RIS), da bi razširil svoj regionalni domet na države, ki na področju inovacij dosegajo skromne ali povprečne rezultate. Inštitut EIT je prek regionalne inovacijske sheme razširil svoje dejavnosti po vsej Evropi in zdaj državam (in njihovim regijam), katerih inovacijska uspešnost je v skladu z evropskim sistemom inovacijskih kazalnikov skromna ali povprečna, ponuja priložnosti, da kot del skupnosti SZI sodelujejo v dejavnostih trikotnika znanja.

1.2. *Ključni izzivi*

V zadnjem desetletju se je število inovacij dramatično povečalo. Inovacije preoblikujejo gospodarske panoge, povzročajo motnje v obstoječem poslovanju in ustvarjajo povsem nove priložnosti. Ob spreminjajoči se svetovni gospodarski ureditvi in vse večji mednarodni konkurenci je EU vse bolj odvisna od svojih talentov in zmogljivosti za inovacije. Sooblikovanje, sodelovanje in soustvarjanje različnih panog ter med izobraževanjem, podjetji in raziskavami še nikoli niso bili tako pomembni kot danes, da bi prispevali k spoprijemanju s svetovnimi izzivi, povezanimi s podnebnimi spremembami, izgubo biotske raznolikosti in netrajnostno rabo naravnih virov, digitalno in družbeno preobrazbo, demografskimi premiki ali prihodnostjo zdravstvenega varstva in hrane.

Prvič, današnja gospodarstva vse bolj temeljijo na spretnostih in zmožnostih ljudi in organizacij, da zamisli spreminjajo v izdelke in storitve. Dandanes so najpomembnejše inovacijske spretnosti in podjetniška kultura, zlasti na tehnološkem in znanstvenem področju, vse bolj pa tudi na drugih področjih. Zelo pomembno je nadalje spodbujati inovacijsko zmogljivost visokošolskih institucij v Uniji. Inštitut EIT je v edinstvenem položaju, da v okviru programa Obzorje Evropa to tudi doseže.

Drugič, eden od ključnih dejavnikov za inovacije je fizična bližina. Pobude, katerih cilj je razvoj inovacijskih mrež in zagotavljanje storitev, ki podpirajo ustvarjanje, izmenjavo in prenos znanja, imajo ključno vlogo pri spodbujanju povezav med podjetji, akademskim svetom, raziskovalnimi organizacijami, vladami in posamezniki. Kljub temu pa se uspešnost na področju raziskav in inovacij v EU zelo razlikuje, kot izhaja iz letnega evropskega sistema inovacijskih kazalnikov. Ključnega pomena je, da so inovacije vključujoče in da izvirajo iz lokalnih območij. Dejavnosti inštituta EIT so zelo primerne za prispevanje h krepitvi lokalnih inovacijskih ekosistemov z močno evropsko razsežnostjo.

Nazadnje, živahni inovacijski ekosistemi zahtevajo kombinacijo znanja, infrastrukture in talentov. Zagotoviti je treba okvirne pogoje za sodelovanje med evropskimi raziskavami, izobraževanjem in inovacijami ter vzpostaviti trdne sinergije, da se omogočijo ustrezne in učinkovite naložbe v raziskave in inovacije. S krepitvijo povezovanja v okviru trikotnika znanja prek SZI kot vodilnim ciljem inštituta EIT, med drugim na podlagi sodelovanja novih partnerjev, je dokazano mogoče spodbujati ugodno okolje za inovacije.

1. 3. Položaj znotraj programa Obzorje Evropa

Evropska komisija je s [predlogom programa Obzorje Evropa] za nov okvirni program za raziskave in inovacije v obdobju 2021–2027 dala trdno zavezo nadalje izboljšati inovacijski potencial Evrope, da se bo lahko odzivala na izzive prihodnosti. Posebna vloga inštituta EIT pri spodbujanju inovacij z združevanjem podjetij, izobraževanja, raziskav, javnih organov in civilne družbe se krepí z njegovo umestitvijo v [steber Inovativna Evropa] [predloga programa Obzorje Evropa]. V [predlogu programa Obzorje Evropa] so upoštevane naraščajoče ambicije EU na področju inovacij ter potreba po njihovem uresničevanju.

Cilj procesa strateškega načrtovanja programa Obzorje Evropa je zagotoviti usklajenost med dejavnostmi inštituta EIT in preostalim programom Obzorje Evropa. Inštitut EIT prispeva k procesu strateškega usklajevanja za evropska partnerstva. Inštitut EIT še naprej s spodbujanjem povezovanja v okviru trikotnika znanja na tematskih področjih dejavnosti SZI krepi inovacijske ekosisteme, ki pomagajo pri spoprijemanju s svetovnimi izzivi.

Močne sinergije, tudi s sodelovanjem na upravljavski ravni, med inštitutom EIT in Evropskim svetom za inovacije bodo ključne za uspeh stebra [Inovativna Evropa]. Inštitut EIT in Evropski svet za inovacije bosta izvajala dopolnjujoče se dejavnosti za racionalizacijo podpore, ki se zagotavlja inovativnim podjetjem, vključno s poslovnimi pospeševalnimi storitvami in usposabljanjem.

Evropski svet za inovacije lahko zagonskim podjetjem s podporo SZI, ki imajo velik potencial rasti, pomaga k hitri širitvi. Najinovativnejša podjetja s podporo SZI lahko, če jih Evropski svet za inovacije izbere, zlasti izkoristijo podporo, ki jo ponuja pospeševalec Evropskega sveta za inovacije, in/ali finančno podporo, ki jo ponujajo instrumenti InvestEU. Nadalje, inštitut EIT bo spodbujal dostop upravičencev Evropskega sveta za inovacije do inovacijskih ekosistemov SZI in ustreznih akterjev trikotnika znanja. Tako se lahko upravičenci Evropskega sveta za inovacije dejavno vključijo v dejavnosti SZI in izkoristijo njihove storitve.

Inštitut EIT bo zagotavljal skladnost z delom programa Obzorje Evropa, ki se nanaša na evropske inovacijske ekosisteme. Zlasti bo dejavno sodeloval pri dejavnostih foruma Evropskega sveta za inovacije ter vzpostavil povezave med skupnostjo EIT in zadevnimi dejavnostmi v podporo inovacijskim ekosistemom, da bi se preprečila podvajanja ter zagotovila skladnost in dopolnjevanje ukrepov.

Inštitut EIT bo zagotovil močnejše sinergije tudi s programi in pobudami v okviru stebra [Odlična znanost], da bi pospešil prenos znanja iz temeljnih raziskav v konkretne aplikacije, ki bodo koristile družbi. Tako bo v zvezi z ukrepi Marie Skłodowske-Curie sodeloval pri razvoju inovacijskih in podjetniških spretnosti skozi celotno kariero sodelujočih pri navedenih ukrepih.

Inštitut EIT bo prispeval k stebru [Globalni izzivi in evropska industrijska konkurenčnost] ter dopolnjeval zadevne dejavnosti za spoprijemanje s svetovnimi izzivi in izboljšanje konkurenčnosti EU na svetovni ravni. Zlasti si bo prek SZI prizadeval prispevati k zadevnim misijam in tematskim grozdom ter drugim evropskim partnerstvom, na primer s podporo ukrepom na strani povpraševanja ter zagotavljanjem storitev izkoriščanja za spodbujanje prenosa tehnologij in pospeševanje komercializacije doseženih rezultatov.

Preučene bodo tudi priložnosti za sinergije med delom programa Obzorje Evropa, ki se nanaša na širjenje udeležbe in krepitev evropskega raziskovalnega prostora, in dejavnostmi ozaveščanja, ki jih podpira inštitut EIT. Ciljni subjekti bodo v okviru navedenega dela programa Obzorje Evropa lahko koristili znanje in podporo inštituta EIT, pa tudi njegove dejavnosti ozaveščanja.

2. VIŠJI CILJI: STRATEGIJA INŠTITUTA EIT ZA OBDOBJE 2021–2027

V obdobju 2021–2027 inštitut EIT v sinergiji s preostalimi deli programa Obzorje Evropa in drugimi programi Unije še naprej zagotavlja podporo SZI, da bi se okrepili inovacijski ekosistemi, ki pomagajo pri reševanju svetovnih izzivov. V ta namen spodbuja povezovanje med izobraževanjem, raziskavami in podjetji ter s tem ustvarja ugodna okolja za inovacije, obenem pa spodbuja in podpira novo generacijo podjetnikov, s čimer premošča tudi razlike med spoloma v podjetništvu ter v tesni sinergiji z Evropskim svetom za inovacije in ob dopolnjevanju z njim spodbuja ustanavljanje inovativnih družb. Inštitut EIT v ta namen na podlagi glavnih področij ukrepanja, opredeljenih v [predlogu programa Obzorje Evropa], zlasti:

- (1) krepí ekosisteme trajnostnih inovacij po vsej Evropi;
- (2) spodbuja inovacije in podjetniške spretnosti v okviru vseživljenjskega učenja;
- (3) trgu ponuja nove rešitve za svetovne izzive;
- (4) zagotavlja sinergije in dodano vrednost znotraj programa Obzorje Evropa.

2.1. Posebni cilji inštituta EIT

V skladu z opredeljenimi izzivi, s katerimi se spoprijema inštitut EIT, in kot prispevek k navedenim krovnim ciljem, ki so v [predlogu programa Obzorje Evropa] opredeljeni za inštitut EIT, so posebni cilji inštituta EIT za obdobje 2021–2027:

- (a) povečati odprtost in vpliv SZI ter povezovanje v okviru trikotnika znanja v Uniji;
- (b) povečati podjetniške in inovacijske zmogljivosti v visokošolskem izobraževanju s spodbujanjem in podpiranjem institucionalnih sprememb v visokošolskih institucijah ter njihovega vključevanja v inovacijske ekosisteme;
- (c) povečati regionalni in lokalni doseg inštituta EIT in njegovih SZI, da se odpravijo razlike v inovacijski zmogljivosti ter poveča širjenje znanja in inovacij v Uniji.

Inštitut EIT bo z uresničevanjem navedenih ciljev prispeval k splošnemu doseganju znanstvenih, gospodarskih/tehnoloških in družbenih vplivov programa Obzorje Evropa.

3. SPODBUJANJE TALENTOV IN ZMOGLJIVOSTI EVROPE ZA INOVACIJE: KLJUČNI UKREPI

Strategijo inštituta EIT za obdobje 2021–2027 vodi načelo osredotočenosti na ukrepe, pri katerih bo inštitut EIT dodajal vrednost na ravni EU in prispeval k doseganju ciljev programa Obzorje Evropa. Prvič, inštitut EIT še naprej podpira inovacijsko zmogljivost in inovacijske ekosisteme v Uniji, in sicer prek SZI, njihovega nadaljnega razvoja, odprtosti do novih partnerjev in širitve. Drugič, na podlagi svojih izkušenj s povezovanjem v okviru trikotnika znanja usmerja podporo za podjetniško in inovacijsko zmogljivost ter razvoj te zmogljivosti v visokošolskem izobraževanju, kar se izvaja prek SZI. Nazadnje, z učinkovitejšimi prečnimi ukrepi si prizadeva povečati svoj vpliv na ravni EU. Poleg tega tudi izboljša svoje delovanje, da bi povečal svojo učinkovitost, uspešnost in vpliv.

3.1. Podpora obstoječim SZI

Inštitut EIT krepi inovacijske ekosisteme z nadaljnjo podporo obstoječim SZI pri spoprijemanju s svetovnimi izzivi prek povezovanja v okviru trikotnika znanja na ravni EU in držav članic, pa tudi na regionalni in lokalni ravni. Za izvajanje te naloge je treba velik del proračuna inštituta EIT nameniti podpori SZI, inštitut EIT pa mora še naprej krepiti svojo platformo za zagon, rast, spremljanje in podporo SZI. Inštitut EIT zagotovi, da se bodo SZI še naprej zavzemale za finančno vzdržnost, da bi z izkoriščanjem javnih in zasebnih naložb najpozneje po 15 letih postale finančno neodvisne od nepovratnih sredstev inštituta EIT, pri tem pa tudi v bodoče poudarjale povezovanje dejavnosti v okviru trikotnika znanja.

Inštitut EIT zagotovi, da SZI pripravijo in izvajajo strategijo za vzpostavljanje povezav, sodelovanja in sinergij z zadevnimi evropskimi partnerstvi, misijami in EIC ter z drugimi ustreznimi pobudami in programi Unije. Poleg finančne podpore inštitut EIT na podlagi pridobljenih izkušenj SZI zagotavlja strateški nadzor ter smernice glede horizontalnih in posebnih vprašanj.

Inštitut EIT opredeli področja sodelovanja med SZI in spodbuja močnejše sodelovanje pri temah, ki so pomembne s strateškega in političnega vidika. Inštitut EIT krepi usklajevanje med SZI na področjih skupnega interesa, v ta namen pa zlasti spodbuja izmenjavo izkušenj in dobrih praks med njimi in njihovo medsebojno sodelovanje (dejavnosti med SZI⁴) pri tematskih in horizontalnih vprašanjih. Dejavnosti med SZI imajo največji potencial na področjih, kjer več SZI že obravnava skupne prednostne naloge politike EU in kjer ne obstaja namenska SZI. Združevanje različnih skupnosti SZI v vsem koristnih, namenskih skupnih ukrepih ima velik potencial za sinergije, zato inštitut EIT spodbuja take dejavnosti ter aktivno prispeva k opredeljevanju njihove vsebine in strukture. Da bi te dejavnosti postale sestavni del strategij SZI, spremlja njihovo izvajanje in dosežene rezultate. Inštitut EIT tudi olajša ustanavljanje skupnih storitev med SZI, katerih namen je skupno upravljanje operativnih nalog, ki so skupne vsem SZI.

⁴ Dejavnosti med SZI so dejavnosti, katerih cilj je okrepiti sodelovanje in sinergije med SZI, spodbujati bolj interdisciplinaren pristop ter oblikovati kritično maso med SZI zaradi obravnave tem skupnega interesa.

3.2 Povečevanje regionalnega učinka SZI

Inštitut EIT svoj regionalni učinek utrjuje z večjo odprtostjo SZI do raznolikih potencialnih partnerjev in deležnikov po celotni Uniji ter z bolj opredeljenimi regionalnimi strategijami SZI, tudi povezavami z ustreznimi strategijami pametne specializacije. Inštitut EIT zlasti zagotavlja, da imajo SZI vključujoč pristop. [...]SZI morajo pripraviti strategijo, katere cilj bo krepitev njihovih odnosov z nacionalnimi, regionalnimi in lokalnimi akterji na področju inovacij, in to strategijo izvajati. Inštitut EIT dejavno spremlja to izvajanje. V večletno strategijo SZI in njen poslovni načrt je treba vključiti „lokalni“ pristop k inovacijam ter izhajati iz kolokacijskih centrov SZI (in regionalne inovacijske sheme), s tem pa izkoristiti njihovo vlogo pri omogočanju dostopa do skupnosti SZI in sodelovanja s kolokacijskimi partnerji, pa tudi z drugimi lokalnimi akterji na področju inovacij. SZI bi morale dokazati povezave s strategijami pametne specializacije, če je ustrezno, ter z dejavnostmi ustreznih tematskih platform in medregionalnih pobud, vključno z organi upravljanja skladov ESI. Inštitut EIT spremlja tudi, kako kolokacijski centri in regionalna inovacijska shema delujejo in kako se vključujejo v lokalne inovacijske ekosisteme.

Inštitut EIT zagotavlja, da se dejavnosti regionalne inovacijske sheme EIT uporabljajo za privabljanje morebitnih novih partnerjev, ki prispevajo dodano vrednost SZI, in za omogočanje njihovega lažjega vključevanja, s čimer se razširja vseevropska pokritost inštituta EIT, in da so te dejavnosti v celoti vključene v večletne strategije SZI. Regionalna inovacijska shema EIT, ki jo vodi inštitut EIT in izvajajo SZI, je bila doslej prostovoljna. Od leta 2021 dalje so dejavnosti regionalne inovacijske sheme EIT obvezne in so sestavni del večletne strategije SZI. Inštitut EIT še naprej zagotavlja smernice in podporo SZI pri pripravi večletnih strategij regionalne inovacijske sheme EIT in pri njihovem izvajanju. Dejavnosti regionalne inovacijske sheme EIT so še naprej v podporo inovacijskim zmogljivostim tako državam (in regij v teh državah), katerih inovacijska uspešnost je v skladu z evropskim sistemom inovacijskih kazalnikov⁵ skromna ali povprečna, kot tudi najbolj oddaljenih regij, zato da bi se spodbudilo njihovo vključevanje v skupnosti SZI. Proračun inštituta EIT, ki je namenjen izvajanju dejavnosti regionalne inovacijske sheme EIT, znaša najmanj 10 % in največ 15 % skupnih finančnih sredstev inštituta EIT za podporo obstoječih in novih SZI, s čimer se poveča število partnerjev SZI iz ciljnih regij.

Cilja dejavnosti s podporo regionalne inovacijske sheme sta:

- izboljšanje inovacijskih zmogljivosti lokalnega ekosistema prek dejavnosti za krepitev zmogljivosti in tesnejših stikov med lokalnimi akterji trikotnika znanja na področju inovacij (npr. grozdi, mreže, javni organi, visokošolske institucije, raziskovalne organizacije, institucije poklicnega izobraževanja in usposabljanja, MSP) in njihovimi dejavnostmi;
- podpora cilju privabljanja novih partnerjev v SZI in povezava lokalnih inovativnih ekosistemov z vseevropskimi inovacijskimi ekosistemi.

⁵ Za obdobje 2021–2024 se dejavnosti regionalne inovacijske sheme EIT izvajajo v državah, ki imajo v skladu z vsaj enim od treh letnih poročil evropskega sistema inovacijskih kazalnikov (ESIK), izdanih leta 2018, 2019 in 2020, „povprečne“ ali „skromne“ rezultate na področju inovacij. Za obdobje 2025–2027 se dejavnosti regionalne inovacijske sheme EIT izvajajo v državah, ki imajo v skladu z vsaj enim od treh letnih poročil evropskega sistema inovacijskih kazalnikov (ESIK), izdanih leta 2021, 2022 in 2023, „povprečne“ ali „skromne“ rezultate na področju inovacij.

3.3 *Ustanovitev novih SZI*

Z namenom prispevati k obravnavi novih in porajajočih se svetovnih izzivov inštitut EIT objavi razpise za ustanovitev novih SZI na izbranih tematskih področjih strateškega pomena, začevši s SZI na področju kulturnih in ustvarjalnih industrij.

Prednostno področje za ustanovitev SZI leta 2023 in seznam možnih prednostnih področij za vzpostavitev še druge nove SZI leta 2026 sta navedena v Prilogi 1A k temu SIP.

Na podlagi predloga upravnega odbora inštituta EIT in njegove analize se za leto 2023 predlaga ustanovitev prve SZI na področju kulturnega in ustvarjalnega sektorja, razpis za zbiranje predlogov pa naj bi bil objavljen leta 2022. To prednostno področje se najmočneje dopolnjuje z osmimi SZI, ki jih je inštitut EIT že ustanovil, ter potencialnimi prednostnimi področji drugih evropskih partnerstev, ki bodo ustanovljena v okviru programa Obzorje Evropa. Informativni pregled, v katerem so povzeti izzivi na področju kulturnega in ustvarjalnega sektorja ter pričakovani vpliv prihodnje SZI, je del Priloge 1B k temu SIP.

Na podlagi predlaganega proračuna za inštitut EIT bi lahko bila druga nova SZI ustanovljena leta 2026, razpis pa objavljen leta 2025. Komisija v ta namen do leta 2024 oceni relevantnost seznama možnih prednostnih področij iz Priloge 1A in lahko po potrebi predloži predlog spremembe Priloge 1A in Priloge 1B, pri čemer upošteva prispevek upravnega odbora inštituta EIT in proces strateškega načrtovanja programa Obzorje Evropa.

Če bi bila poleg sredstev inštituta EIT na voljo dodatna sredstva, bi lahko po navedenem postopku določili nova prednostna področja za morebitne nove SZI.

Merila za izbiro novih SZI so usklajena s tistimi za izbor evropskih partnerstev, kot so opredeljena v Prilogi III k [uredbi o programu Obzorje Evropa], zlasti odprtost, preglednost, dodana vrednost EU, skladnost in sinergije. Ta merila se vključijo v razpise za zbiranje predlogov SZI in upoštevajo pri ocenjevanju. Nove SZI bodo podpirale tudi uresničevanje prednostnih nalog v okviru politik EU, kot so misije in cilji trajnostnega razvoja.

3.4. Podpora podjetniškim in inovacijskim zmogljivostim v visokošolskem izobraževanju

Inštitut EIT v sodelovanju s Komisijo pripravi in začne izvajati pilotni ukrep v podporo razvoju inovacijskih zmogljivosti v visokošolskem izobraževanju, ki se bo od leta 2021 udeleževal prek SZI. Inštitut EIT z modelom povezovanja v okviru trikotnika znanja premošča trdovratno vrzel med visokošolskim izobraževanjem, raziskavami in inovacijami. Predvsem je zaradi svoje posebne osredotočenosti na podjetniško izobraževanje ključno orodje za razvoj človeškega kapitala. Kljub temu pa mora njegov vpliv segati tudi do institucij, ki niso partnerice SZI. Pristop visokošolskih institucij v Evropi k izobraževanju, raziskavam ter sodelovanju s podjetji in širšimi lokalnimi inovacijskimi ekosistemi, vključno s civilno družbo, mora biti inovativen in podjetniško naravnani. To je mogoče doseči z jasno strategijo, metodološkim okvirom in zagotovljenimi viri.

Dejavnosti se izvajajo na odprt in pregleden način, da bi se tako povečale inovacijske zmogljivosti v visokošolskem izobraževanju, s poudarkom zlasti na visokošolskih institucijah, ki niso partnerice SZI, v vrednostnih verigah inovacij in ekosistemih po celotni Uniji.

Dejavnosti so prvenstveno namenjene razvoju zmogljivosti visokošolskih institucij, med drugim izmenjavi in izvajanju najboljših praks pri povezovanju v okviru trikotnika znanja (vključno z organizacijskim učenjem in mentorstvom); pripravi akcijskih načrtov o tem, kako obravnavati opredeljene potrebe na področjih, kot so upravljanje inovacij, ustanavljanje in razvoj zagonskih podjetij, prenos tehnologije, vključno z upravljanjem pravic intelektualne lastnine, kadrovske in organizacijsko upravljanje ter sodelovanje z (lokalnimi) deležniki in civilno družbo, ter izvajanju in spremljanju akcijskih načrtov za razvoj inovacijskih zmogljivosti. Te dejavnosti vključujejo tudi druge akterje trikotnika znanja (npr. organizacije za poklicno izobraževanje in usposabljanje, raziskovalne in tehnološke organizacije, MSP in zagonska podjetja) in dopolnjujejo delovanje inštituta EIT na področju izobraževanja kot jedra dejavnosti SZI v zvezi s povezovanjem v okviru trikotnika znanja. Inštitut EIT spodbuja močnejše sodelovanje med SZI v sklopu te pobude. Merila za upravičenost, ki jih je treba vključiti v razpise, zagotavljajo, da bodo večino sredstev za posamezen projekt prejele visokošolske institucije, ki niso partnerice SZI. Cilj je, da vpliv inštituta EIT sega tudi do institucij, ki niso partnerice SZI, in prispeva k osrednji nalogi inštituta EIT, tj. spodbujanju trajnostne gospodarske rasti in konkurenčnosti s krepitvijo inovacijske zmogljivosti držav članic. To je v skladu s cilji programa Obzorje Evropa za spodbujanje podjetniških in inovacijskih znanj in spretnosti z vidika vseživljenjskega učenja, vključno s povečanjem zmogljivosti visokošolskih institucij v Evropi.

Podpora inštituta EIT bo temeljila tudi na pobudah politike, kot sta okvira HEInnovate⁶ in RIIA⁷, katerih vrednost je bila dokazana v več visokošolskih institucijah in državah članicah po celotni EU. Inštitut EIT podporne dejavnosti zasnuje v tesnem sodelovanju s Komisijo ter pri tem zagotavlja skladnost in dopolnjevanje z ustreznimi dejavnostmi v okviru programov Obzorje Evropa in Erasmus ter tudi drugih programov. Specifične podrobnosti mehanizma izvajanja in uresničevanja se nadalje razvijejo in podrobneje določijo v prvih treh letih in so v tej pilotni fazi tudi spremljane in ocenjevane. Pilotno fazo bodo ocenili zunanji strokovnjaki, rezultati pa bodo sporočeni skupini predstavnikov držav članic. Upravni odbor na podlagi rezultatov te ocene odloči, ali bi bilo treba ukrep nadaljevati in razširiti ali pa prekiniti.

Upravni odbor inštituta EIT usmerja in nadzoruje izvajanje in spremljanje dejavnosti SZI.

Posebna pozornost je namenjena zagotavljanju odprtega in vključujočega pristopa, s katerimi bi privabili visokošolske institucije, ki niso partnerice SZI, s čimer bi omogočili široko geografsko pokritost; zagotavljanju interdisciplinarnega in medsektorskega pristopa ter povezavi z ustreznimi strategijami pametne specializacije in regionalno inovacijsko shemo EIT.

⁶ HEInnovate je okvir politike, ki sta ga razvila Evropska komisija in OECD. Visokošolskim institucijam ponuja metodologijo za opredeljevanje področij inovacijske zmogljivosti za nadaljnji razvoj ter za oblikovanje ustreznih strategij in ukrepov za doseg želenega učinka. HEInnovate temelji na trdnih metodoloških dokazih z osmimi področji krepitve zmogljivosti, ki so: vodenje in upravljanje; digitalna preobrazba; organizacijska zmogljivost; poučevanje in učenje podjetništva; priprava podjetnikov in podpora podjetnikom; izmenjava znanja; internacionalizacija in merjenje učinka. OECD je objavil več poročil o posameznih državah na podlagi okvira HEInnovate; glej serijo OECD o študijah o spretnostih na spletnem naslovu: <https://www.oecd-ilibrary.org/education/>.

⁷ Evropska komisija je razvila okvir ocene regionalnega inovacijskega učinka (RIIA) kot prvi korak pri usmerjanju ocen inovacijskega učinka univerz z opredelitvijo študij primerov na podlagi metrike. Ocenjevanje učinka inovacij, npr. prek okvira RIIA, bi se morda lahko povežalo z instrumenti financiranja na podlagi inovacijske uspešnosti na regionalni ali nacionalni ravni ali ravni EU.

Inštitut EIT krepi in širi področje uporabe znaka EIT tudi zunaj SZI, da se vključijo tudi visokošolske institucije, ki sodelujejo pri ukrepu. Inštitut EIT si v sodelovanju z akterji trikotnika znanja prizadeva svojo podporo razvoju inovacijskih zmogljivosti v visokošolskem izobraževanju povezati z znakom EIT, ki se trenutno podeljuje izobraževalnim programom SZI. Zlasti se lahko v uporabo znaka EIT vključijo sodelujoče visokošolske institucije.

Inštitut EIT svoj znak uporabi tudi za dejavnosti vseživljenjskega učenja, ki vključujejo in dosegajo širšo ciljno skupino študentov, odraslih učečih se in institucij (vključno z institucijami poklicnega izobraževanja in usposabljanja), ki niso v SZI. Uporaba znaka zunaj skupnosti EIT **naj bi** imela bolj strukturiran učinek na vseh ravneh (na individualni ravni ter ravni programa in institucije). Inštitut EIT prav tako spremlja podeljevanje znaka EIT programom SZI na področju izobraževanja in usposabljanja ter si prizadeva poiskati učinkovitejši mehanizem zagotavljanja kakovosti, vključno z zunanjim priznavanjem in akreditacijo tega znaka.

Da bo ta ukrep uspešen, inštitut EIT sodelujočim visokošolskim institucijam zagotovi posebne smernice, strokovno znanje in mentorstvo. Zaradi tega ukrepa se inštitut EIT usmeri v visokošolske institucije iz cele Evrope, vendar pa posebno pozornost nameni tovrstnim institucijam v državah (in regijah teh držav), ki imajo povprečne ali skromne rezultate na področju inovacij in ki želijo razvijati svoje inovacijske zmogljivosti ter utrditi svoj inovacijski odtis in strategije pametne specializacije.

3. 5. Medsektorske dejavnosti inštituta EIT

3.5.1 Komuniciranje

Inštitut EIT si prizadeva izboljšati svojo komunikacijo in prepoznavnost pri glavnih deležnikih v državah članicah ter zagotoviti prepoznavnost podpore EU v skladu s komunikacijskim pristopom programa Obzorje Evropa. Ob vse večjem številu SZI in novem ukrepu v podporo podjetniškemu razvoju visokošolskih institucij inštitut EIT okrepi svoja prizadevanja, da bi bil bolj prepoznaven kot znamka kakovosti na področju inovacij. Boljše komuniciranje bo ključno zlasti za doseganje državljanov, saj inovacije, ki nastanejo v okviru inštituta EIT, prispevajo k predstavitvi konkretnega učinka naložb EU prek okvirnega programa Unije za raziskave in inovacije.

Inštitut EIT si prizadeva v večji meri uporabljati obstoječe informacijske mreže EU in zagotavljati usklajevanje njihovih dejavnosti, da bi se potencialnim partnerjem SZI inštituta zagotovila boljše svetovanje in usmerjanje. Inštitut EIT bo za zagotovitev širšega razširjanja in boljšega razumevanja priložnosti, ki jih ponuja, okrepil usmerjanje in pomoč glede vidikov, povezanih s sodelovanjem v SZI inštituta EIT v Evropi, pri čemer bo gradil na obstoječih informacijskih mrežah in strukturah v Evropi, zlasti na nacionalnih kontaktnih točkah programa Obzorje Evropa. Odločitev o dejanski vzpostavitvi nacionalnih kontaktnih točk inštituta EIT v okviru strukture programa Obzorje Evropa bo sprejeta na ustrezni ravni skupaj s Komisijo. Vsi razpisi in financirani projekti inštituta EIT (in SZI) bodo objavljeni tudi na portalu za financiranje in objavo razpisov (*European Funding and Tender Opportunities Portal*) v okviru programa Obzorje Evropa, da bi se zagotovilo, da zanje izve širša skupnost deležnikov v trikotniku znanja na ravni EU ter nacionalni, regionalni in lokalni ravni.

Inštitut EIT vsaj dvakrat letno organizira redna srečanja skupine predstavnikov držav članic in zadevnih služb Komisije, da se zagotovita ustrezna komunikacija in pretok informacij z državami članicami in na ravni EU. Države članice so ustrezno obveščene o uspešnosti, dosežkih in dejavnostih inštituta EIT in SZI. Poleg tega skupina predstavnikov držav članic inštitutu EIT svetuje o strateško pomembnih vprašanjih. Skupina predstavnikov držav članic skupaj z inštitutom EIT zagotavlja tudi ustrezno podporo za povezovanje in spodbujanje sinergij med dejavnostmi, ki jih podpira EIT, z nacionalnimi ali regionalnimi programi in pobudami ter deli informacije o možnem nacionalnem in/ali regionalnem sofinanciranju teh dejavnosti.

Inštitut EIT prepoznavnost svojih ukrepov med državljani in v svoji skupnosti deležnikov dodatno izboljša prek foruma zainteresiranih strani, nagrad EIT ter diplomantov EIT. Cilj je spodbujati stike z evropskimi akterji trikotnika znanja ter prepoznati najbolj obetavne podjetnike in inovatorje v Evropi.

Inštitut EIT še naprej usmerja skupnost diplomantov EIT⁸, ki ji tudi zagotavlja strateške smernice (v sodelovanju z njenim odborom), da bi se čim bolj povečala njen podjetniški in družbeni vpliv ter stalna vključenost njenih članov v dejavnosti, ki jih podpira inštitut EIT. V obdobju 2021–2027 se bo skupnost še naprej širila in bo vključevala tudi diplomante, ki sodelujejo pri ukrepih v podporo inovacijskim zmogljivostim visokošolskih institucij.

3.5.2 Opredeljevanje in izmenjava dobrih praks z deležniki

Inštitut EIT opredeli, kodificira in učinkovito izmenjuje spoznanja in dobre prakse, ki izhajajo iz dejavnosti, ki jih financira inštitut EIT, ter sodeluje z nacionalnimi in regionalnimi organi držav članic EU ter s Komisijo, s čimer vzpostavlja strukturiran dialog in usklajuje prizadevanja za opredeljevanje, izmenjavo in razširjanje dobrih praks in spoznanj. SZI in projekti, ki podpirajo inovacijsko in podjetniško zmogljivost visokošolskih institucij, naj bi bili za oblikovalce politik dragocen vir dokazov in iskustvenega učenja na področju raziskav, inovacij in izobraževanja, pa tudi na različnih tematskih področjih.

Do zdaj dobre prakse in izkušnje, pridobljene v okviru SZI, niso bile zadosti kodificirane in učinkovito razširjene. Inštitut EIT nadalje razvija svoj položaj kot inovacijski inštitut, ki lahko širše zaznava inovativne prakse, spoznanja in rezultate dejavnosti, ki jih financira (izobraževanje in usposabljanje, podpora inovacijam, podpora podjetništvu), te analizira, kodificira, daje na voljo in zagotavlja njihovo uporabo. Ta dejavnost bo temeljila na povezavah in sinergijah z drugimi pobudami v okviru [stebra Inovativna Evropa] [predloga programa Obzorje Evropa].

⁸ Skupnost diplomantov EIT združuje podjetnike in pobudnike sprememb, ki so sodelovali v izobraževalnem ali podjetniškem programu v okviru SZI. Ta mreža ima več kot 5 000 članov.

3.5.3 Mednarodno sodelovanje

Inštitut EIT v skladu s pristopom programa Obzorje Evropa k mednarodnemu sodelovanju in drugimi ustreznimi politikami EU ter na podlagi posvetovanja z zadevnimi službami Komisije razvije splošne smernice mednarodnega sodelovanja inštituta EIT in SZI pod nadzorom upravnega odbora inštituta EIT. Inštitut EIT skuša v okviru področja uporabe uredbe o EIT z mednarodnim sodelovanjem doseči večji vpliv svojih dejavnosti, obenem pa usklajuje mednarodne dejavnosti SZI, ki jih financira. Usmerjen je v tesno usklajevanje z zadevnimi cilji politike Evropske unije ter z njenimi prednostnimi nalogami na področju raziskav in inovacij, pa tudi v zagotavljanje evropske dodane vrednosti. V okviru mednarodnega sodelovanja se inštitut EIT v posvetovanju s Komisijo osredotoča na učinkovito spopadanje s svetovnimi izzivi, da bi prispeval k ustreznim mednarodnim pobudam in ciljem trajnostnega razvoja, s tem pa zagotavljal dostop do talentov ter izboljšal ponudbo inovativnih rešitev in povečal povpraševanje po njih.

3.6. Izvajanje v praksi: način delovanja

V tem oddelku je navedenih več ukrepov, katerih cilj je prilagoditi in izboljšati obstoječe delovanje inštituta EIT in SZI. Izvajanje teh ukrepov na ravni inštituta EIT spremlja njegov učinkovit strateški upravni odbor, ki ima ustrezna pooblastila ter zagotavlja potrebne spodbude in nadzor, tudi prek postopka dodeljevanja finančnih sredstev na podlagi uspešnosti, da se zagotovi njihovo izvajanje s strani SZI.

3.6.1. Model delovanja SZI

Inštitut EIT zagotovi, da je izvajanje SZI v celoti v skladu z zadevnimi zahtevami, ki izhajajo iz uredbe o programu Obzorje Evropa; zagotovi tudi prehod obstoječih osmih SZI na izpolnjevanje novih meril izvajanja iz programa Obzorje Evropa za evropska partnerstva.

Inštitut EIT v ta namen pripravi izboljšane operativne smernice za SZI in stalno spremlja uspešnost SZI v skladu z načeli dobrega upravljanja, spremljanja in ocenjevanja, ki so določena v uredbi o EIT, ter načeli in merili, ki so glede evropskih partnerstev določena v uredbi o programu Obzorje Evropa, ter usklajevanje s prednostnimi nalogami in kazalniki programa Obzorje Evropa, da se dosežeta čim večja uspešnost in vpliv SZI. V primeru nezadostne uspešnosti SZI, neustreznosti njihovih rezultatov ali njihove premajhne evropske dodane vrednosti se sprejmejo ustrezni popravni ukrepi.

Inštitut EIT zlasti z zagotavljanjem, da SZI uporabljajo skladna, jasna in pregledna merila za pristop za nove člane, ki večajo vrednost partnerstev, pa tudi druge določbe, kot so pregledni postopki za pripravo njihovih poslovnih načrtov, ter s sistematičnim spremljanjem dejavnosti SZI, poskrbi, da se stalna odprtost teh skupnosti izboljšuje. Obenem SZI, ki dejavnosti izvajajo povsem pregledno, ostajajo odprta in dinamična partnerstva, v katera se lahko na podlagi odličnosti in inovacijske pomembnosti vključijo novi partnerji iz celotne Unije, tudi vse več MSP, če s tem povečujejo vrednost partnerstev. Postopek priprave poslovnega načrta (vključno z opredelitvijo prednostnih nalog, izborom dejavnosti in dodelitvijo sredstev) ter povezane odločitve glede financiranja morajo biti preglednejši in bolj vključujoči, da se omeji koncentracija financiranja in zagotovi, da lahko dejavnosti SZI izkoristijo široko mrežo partnerjev. V večletnih strategijah SZI se obravnava razširitev partnerstva, vključno z vzpostavitvijo novih kolokacijskih centrov, katerim upravni odbor dodeli ustrezna sredstva. Upravni odbor pri sprejemanju odločitev o finančnih sredstvih upošteva napredek pri doseganju ciljev iz večletnih strategij, med drugim število kolokacijskih centrov. SZI omogočijo, da pri razpisih sodeluje širši krog interesentov, kar velja zlasti za projekte, odprte za tretje strani. Z vsemi temi ukrepi se bo povečalo število subjektov, ki sodelujejo pri dejavnostih SZI. Poleg tega SZI v svojih rednih poročilih o sodelovanju novih partnerjev poročajo kot o enem od elementov za njihovo financiranje na podlagi uspešnosti.

Glede na to, da SZI delujejo v celotni inovacijski vrednostni verigi, inštitut EIT v poslovnih načrtih SZI zagotovi ustrezno ravnovesje med izobraževalnimi, podjetniškimi in inovacijskimi dejavnostmi, poskrbi pa tudi za to, se operacije SZI izvajajo na podlagi vitke in stroškovno učinkovite strukture, tako da so upravni stroški in stroški upravljanja čim nižji.

Inštitut EIT zagotovi, da SZI dosegajo pričakovani vpliv prek različnih, v njihovih poslovnih načrtih opredeljenih dejavnosti, ki učinkovito podpirajo izpolnjevanje njihovih ciljev, vključno s potencialnim vplivom na inovacijske ekosisteme na lokalni, regionalni in nacionalni ravni ter na ravni EU. Uresničevanje zavez, ki jih sprejme posamezen partner SZI, je med celotnim pogodbenim obdobjem pobude zagotovljeno z rednim spremljanjem dejanskih partnerjevih prispevkov glede na izvirne zaveze. Inštitut EIT zagotovi, da imajo SZI vzpostavljen sistem upravljanja tveganj za primere, ko nekateri partnerji ne morejo izpolniti svojih izvirnih zavez.

3.6.2. *Model financiranja SZI*

Inštitut EIT naj bi na podlagi vitkega in poenostavljenega modela financiranja izboljšal učinek SZI in njihov prispevek k doseganju njegovih ciljev in ciljev programa Obzorje Evropa, partnerje SZI pa spodbujal k večji zavezanosti. Svoj model financiranja prilagodi, da se poveča dodana vrednost njegove podpore. Izboljšave uvede na štirih glavnih področjih.

Prvič, inštitut EIT postopno zmanjšuje stopnjo financiranja za dejavnosti SZI z dodano vrednostjo, da bi se povečala stopnja zasebnih in javnih naložb. Prilagoditev modela financiranja naj bi bila SZI v pomoč pri prehodu na finančno vzdržnost. Spodbudila naj bi jih, da bi med trajanjem okvirnih sporazumov o partnerstvu v svojih poslovnih načrtih postopoma zmanjševale delež financiranja s strani inštituta EIT, hkrati pa zviševale stopnjo skupnega vlaganja iz virov zunaj inštituta EIT. Vedno nižje stopnje financiranja s strani inštituta EIT za dejavnosti SZI z dodano vrednostjo se uporabljajo v vseh fazah življenjskega cikla SZI (zagonska faza, faza rasti, faza zrelosti, izstop iz sistema nepovratnih sredstev inštituta EIT), kot je prikazano v nadaljevanju.

	Zagonska faza	Faza rasti	Faza zrelosti	Izstop iz sistema nepovratnih sredstev inštituta EIT
Leta	1–4	5–7	8–11	12–15
Stopnja financiranja s strani inštituta EIT	do 100 %	do 80 %	do 70 %	do 50 % v 12. letu, zmanjšanje za 10 % na leto

Slika 4: Stopnje sofinanciranja s strani inštituta EIT v obdobju 2021–2027

Drugič, inštitut EIT zagotovi, da postopek dodeljevanja nepovratnih sredstev temelji na modelu financiranja na podlagi uspešnosti. Poveča se uporaba večletnih nepovratnih sredstev. Financiranje s strani inštituta EIT je neposredno povezano z napredkom na področjih, opredeljenih v členih 10 in 11(2) uredbe o EIT, in s cilji SZI, kot so določeni v njihovih poslovnih načrtih, v primeru nezadostnih rezultatov pa se lahko zmanjša ali prekine. Inštitut EIT med drugim zagotavlja močnejše spodbude za SZI pri iskanju novih partnerjev, sprejema pa tudi popravne ukrepe, zlasti na podlagi njihove individualne uspešnosti, da bi zagotovil najvišjo stopnjo učinka.

Tretjič, inštitut EIT uporablja stroga pravila za krepitev mehanizma ocenjevanja pred iztekom začetnega sedemletnega obdobja delovanja SZI v skladu s členoma 10 in 11 uredbe o EIT. To ocenjevanje, ki se izvaja ob pomoči zunanjih strokovnjakov, mora biti skladno z najboljšimi mednarodnimi praksami ter z merili za spremljanje in ocenjevanje, ki so glede evropskih partnerstev določena v uredbi o programu Obzorje Evropa. Izvede se pred iztekom začetnega sedemletnega obdobja. Na podlagi tega ocenjevanja upravni odbor sprejme odločitev, da finančni prispevek za SZI nadaljuje, spremeni ali prekine (in torej okvirnega sporazuma o partnerstvu z zadevno SZI ne podaljša) ter sredstva prerazporedi na uspešnejše dejavnosti. Upravni odbor pred sprejetjem te odločitve za mnenje zaprosi skupino predstavnikov držav članic.

Nazadnje, inštitut EIT nadaljuje prizadevanja za poenostavitev, da bi se odpravilo nepotrebno upravno breme⁹ SZI, s čimer bo omogočeno prožno in učinkovito izvajanje njihovega letnega poslovnega načrta in večletne strategije. To lahko za zadevne dejavnosti SZI vključuje uporabo pavšalnega zneska ali stroškov na enoto. Poleg tega bo inštitut EIT za zagotovitev boljšega načrtovanja virov, zlasti za inovacijske dejavnosti, ter spodbuditev močnejših zavez in dolgoročnih naložb partnerjev, ki sodelujejo v dejavnostih SZI, s SZI na podlagi ustreznih okvirnih sporazumov o partnerstvu podpisal večletne sporazume o dodelitvi nepovratnih sredstev, vključno z določbami o financiranju na podlagi uspešnosti, kadar bo to ustrezno. Ti večletni sporazumi o dodelitvi nepovratnih sredstev ne bi smeli biti daljši od treh let.

⁹ Kot je predlagalo Evropsko računsko sodišče v posebnem poročilu iz leta 2016 (priporočilo 1, str. 51), bi bilo zlasti ukinjeno letno poročanje o dopolnilnih dejavnostih SZI.

3.6.3 Razmerje med EIT in SZI po prenehanju okvirnega sporazuma o partnerstvu

Inštitut EIT oblikuje splošna načela glede razmerij s SZI po prenehanju okvirnega sporazuma o partnerstvu v skladu z okvirom programa Obzorje Evropa za evropska partnerstva. Do konca leta 2023 na podlagi poglobljene neodvisne ocene in v tesnem sodelovanju s Komisijo opredeli splošni okvir svojega razmerja s SZI, za katere bo v programskem obdobju 2021–2027 prenehal okvirni sporazum o partnerstvu. Na podlagi splošnega okvira in pozitivnega rezultata končnega pregleda lahko inštitut EIT z eno od SZI sklene memorandum o sodelovanju, katerega namen je nadaljevati dejavno sodelovanje z njo po prenehanju okvirnega sporazuma o partnerstvu. Ta memorandum med drugim vključuje:

- pravice in obveznosti, povezane z nadaljevanjem dejavnosti v okviru trikotnika znanja ter vzdrževanjem ekosistema in mreže SZI, uporabo znamke EIT, sodelovanjem pri nagradah EIT in drugih pobudah, ki jih organizira inštitut EIT; uporabo znaka EIT za izobraževalne programe in programe usposabljanja; odnose s skupnostjo diplomantov EIT;
- po potrebi pogoje za sodelovanje pri konkurenčnih razpisih inštituta EIT za nekatere posebne dejavnosti, na primer dejavnosti med SZI. Upravni odbor bo pri določanju vrst dejavnosti, ki bodo podprte prek konkurenčnih razpisov, upošteval poglobljeno neodvisno študijo.

3.7. Sinergije in dopolnjevanja z drugimi programi

Inštitut EIT ima zaradi svojega širokega področja delovanja in posebne vloge možnost, da ustvarja sinergije in zagotavlja dopolnjevanje z drugimi programi ali instrumenti EU – pri čemer se preprečuje podvajanje –, vključno s krepitvijo podpore za SZI pri njihovem načrtovanju in izvajanju dejavnosti. Spodnji seznam vključuje konkretne primere, pri katerih naj bi inštitut EIT prispeval k sinergijam v srednje- in dolgoročnem obdobju zunaj programa Obzorje Evropa.

Erasmus

- Program Erasmus in inštitut EIT bosta ustvarila sinergije med svojima skupnostma. Sodelovanje naj bi zagotavljalo dostop študentov programa Erasmus, ki so vključeni v visokošolske institucije – partnerice skupnosti SZI, do poletnih šol ali drugih ustreznih aktivnosti usposabljanja SZI (na primer o podjetništvu in upravljanju inovacij) ter vzpostavljanja stikov z mrežo diplomantov SZI.
- Dejavnosti sodelovanja lahko vključujejo tudi izvedbo usposabljanj s strani inštituta EIT/SZI za akademsko osebje (z vseh visokošolskih institucij zunaj SZI) o učnih načrtih, ki vključujejo podjetništvo in inovacije, pa tudi preskušanje, uporabo in razširjanje inovativnih praks, ki so jih v okviru mrež Erasmus (kot so koalicije znanja med visokošolskimi institucijami in podjetji) razvile SZI, in obratno.
- Kadar koli bo mogoče, naj bi se zagotavljale sinergije s pobudo Evropske univerze, kar bi lahko bilo v pomoč pri vključevanju izobraževalnih dejavnosti inštituta EIT za dosego systemskega učinka.

Program za digitalno Evropo

- SZI bodo sodelovale z evropskimi vozlišči za digitalne inovacije v podporo digitalni preobrazbi industrije in organizacij javnega sektorja.
- Preučilo se bo, ali je mogoče za izobraževanje in usposabljanje ter preskušanje in predstavljanje v inovacijskih projektih uporabiti infrastrukturo in zmogljivosti, ki so jih SZI razvile v okviru programa za digitalno Evropo (na primer podatkovne vire in knjižnice algoritmov umetne inteligence; kompetenčne centre za visokozmogljivostno računalništvo v državah članicah).

Skladi kohezijske politike (zlasti Evropski sklad za regionalni razvoj in Evropski socialni sklad)

- SZI inštituta EIT bi morale prek svojih kolokacijskih centrov in subjektov regionalne inovacijske sheme spodbujati regionalno in medregionalno sodelovanje med akterji trikotnika znanja (izobraževanje, raziskave, podjetja) in organi upravljanja, v sinergiji z medregionalnim sodelovanjem in naložbami vzdolž vrednostnih verig na povezanih prednostnih področjih pametne specializacije ter delom tematskih platform pametne specializacije. Inštitut EIT preuči tudi prispevek k pobudam za razvoj spretnosti v okviru skladov kohezijske politike z izmenjavo dobrih praks.
- Inštitut EIT po potrebi spodbuja sodelovanje med platformami pametne specializacije in ustreznimi SZI, da bi se olajšale sinergije med viri inštituta EIT, skladi kohezijske politike in drugimi evropskimi, nacionalnimi in/ali regionalnimi programi.

Program InvestEU

- SZI inštituta EIT si prizadevajo za sodelovanje s svetovalnim vozliščem InvestEU za zagotovitev tehnične podpore in pomoči podjetjem s podporo SZI za pripravo, razvoj in izvajanje projektov.
- SZI inštituta EIT si v tesnem sodelovanju s službami Komisije in v sinergiji z Evropskim svetom za inovacije prizadevajo, da bi zagotovile prispevke za portal InvestEU ter tako vlagatelje in finančne posrednike pritegnile k podjetjem, ki jih podpirajo SZI.

Program Ustvarjalna Evropa

- Novi program Ustvarjalna Evropa bo med drugim pomemben za dejavnosti prihodnje SZI v kulturnem in ustvarjalnem sektorju. Z njim naj bi se dosegle močne sinergije in dopolnjevanja na področjih, kot so ustvarjalne spretnosti, delovna mesta in poslovni modeli.

Program za enotni trg (COSME)

- SZI si prizadevajo za sodelovanje z evropsko podjetniško mrežo in njenimi sektorskimi skupinami, da bi se spodbudili sodelovanje med podjetji, prenos tehnologije in partnerstva za inovacije za podjetnike, ki želijo svoje dejavnosti razviti po vsej Evropi in zunaj nje. Organizacije evropske podjetniške mreže bodo promovirale dejavnosti SZI inštituta EIT med MSP. Inštitut EIT preuči sodelovanje v zvezi s programi mobilnosti, da bi novi podjetniki lahko izboljšali svoje podjetniške spretnosti.

4. VIRI

4.1. Proračunske potrebe

Proračunske potrebe inštituta EIT v obdobju 2021–2027 znašajo [3 000] milijonov EUR in temeljijo na dveh glavnih sestavnih delih, ki sta: (1) izdatki za obstoječih osem SZI (ob upoštevanju, da se bo za tri od njih okvirni sporazum o partnerstvu iztekel do leta 2024) in vzpostavitev dveh novih SZI (v letih 2023 in 2026); in (2) upravni izdatki.

Približno 2 920 milijonov EUR (97 % celotnega proračuna inštituta EIT) naj bi bilo porabljenih za financiranje obstoječih in novih SZI, od tega:

- je najmanj 10 % in največ 15 % namenjenih za regionalno inovacijsko shemo;
- je največ 7 % namenjenih dejavnostim med SZI, tudi konkurenčnim razpisom za SZI, za katere je okvirni sporazum o partnerstvu prenehal;
- je največ 3 % namenjenih novemu pilotnemu projektu, ki naj bi pomagal pri razvoju podjetniške in inovativne zmogljivosti visokošolskih institucij.

Pričakuje se, da bodo SZI z uvedbo stopnje financiranja s strani inštituta EIT, ki se bo postopoma zmanjševala, zagotovile še dodatnih [1 500] milijonov EUR iz drugih javnih in zasebnih virov.

Proračun za vzpostavitev dveh novih SZI (v letih 2023 oziroma 2026) bo približno

[300] milijonov EUR. Če bodo zagotovljena dodatna sredstva poleg sredstev inštituta EIT, bi lahko inštitut EIT vzpostavil dodatne SZI.

Inštitut EIT je še naprej vitka in dinamična organizacija. Upravni izdatki, ki pokrivajo potrebno osebje, upravne in infrastrukturne stroške ter stroške poslovanja, se bodo povišali, vendar v povprečju ne bodo presegli 3 % proračuna inštituta EIT. Del upravnih izdatkov bo do konca leta 2029 pokrivala Madžarska z brezplačnimi pisarnami. Na podlagi tega bodo upravni izdatki za obdobje 2021–2027 torej znašali približno [80] milijonov EUR.

4.2. *Učinek (spremljanje in ocenjevanje)*

Merjenje učinka inštituta EIT naj bi se v naslednjem programskem obdobju stalno izboljševalo, pri tem pa se bodo upoštevali do zdaj pridobljeni spoznanja in izkušnje. Inštitut EIT uporablja okvir za ocenjevanje, poročanje in spremljanje v skladu s členi 10, 11 in 19 uredbe o EIT ter tako zagotavlja skladnost s splošnim pristopom, sprejetim za program Obzorje Evropa, obenem pa omogoča prilagodljivost. Zlasti se izboljšajo povratne informacije med Komisijo, inštitutom EIT in SZI za dosledno, skladno in učinkovito doseganje ciljev.

4.2.1. Poročanje in spremljanje

Inštitut EIT izboljša svoje obstoječe sisteme spremljanja ter uvede okvir poročanja in spremljanja s ključnimi kazalniki uspešnosti, ki bo usklajen s ključnimi potmi do učinkov [programa Obzorje Evropa]. Poročanje in spremljanje uspešnosti delovanja SZI in njihovih rezultatov bosta primarna naloga inštituta EIT, izvajata pa se v sodelovanju s skupnimi institucionalnimi službami iz programa Obzorje Evropa. Sistem poročanja in spremljanja za SZI je vgrajen v splošni sistem spremljanja programa Obzorje Evropa, zlasti z izvajanjem skupnih podatkovnih modelov, kar vključuje zbiranje podatkov, shranjenih v skupni podatkovni zbirki. Komisija sodeluje pri oblikovanju vseh ustreznih kazalnikov učinka in spremljanja ter orodij, ki jih razvija ali uporablja EIT, da se zagotovita združljivost in skladnost s celotnim sistemom spremljanja v okviru programa Obzorje Evropa, vključno s ključnimi potmi do učinkov, okvirom meril za evropska partnerstva in procesom strateškega načrtovanja. Stalno spremljanje ter postopki vmesnega pregledovanja in ocenjevanja, tudi za oblikovanje smotrnega sklopa kvantitativnih in kvalitativnih kazalnikov ter z njimi povezanih izhodišč in ciljev, bodo vzpostavljeni na podlagi odločitve upravnega odbora. Poleg tega inštitut EIT upošteva uporabo metodologije inovacijskega radarja v programu Obzorje Evropa ter preuči, kako bi ga SZI lahko izkoristile za izboljšanje svojih dejavnosti spremljanja.

Rezultati takega spremljanja se upoštevajo pri postopkih poslovnega načrtovanja SZI ter določajo dodelitev finančnih sredstev EIT za dejavnosti SZI na podlagi uspešnosti in pripravi okvirnih sporazumov o partnerstvu in sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev s SZI kot upravičenkami. Poleg tega naj bi bili rezultati spremljanja SZI upoštevani pri procesu strateškega usklajevanja za evropska partnerstva.

Pričakuje se, da bodo imele dejavnosti inštituta EIT, vključno s tistimi, ki se upravljajo prek SZI, naslednje učinke:

- (1) *tehnološki/gospodarski/inovacijski učinek* z vplivom na ustanavljanje in rast družb ter ustvarjanjem novih inovativnih rešitev za obravnavanje svetovnih izzivov, ustvarjanje neposrednih in posrednih delovnih mest ter mobilizacijo drugih javnih in zasebnih naložb;

- (2) *znanstveni in izobraževalni učinek* s krepitvijo človeškega kapitala na področju raziskav in inovacij, krepitvijo inovacijskih in podjetniških spretnosti na individualni in organizacijski ravni ter spodbujanjem odprtega ustvarjanja in razširjanja znanj in inovacij v družbi;
- (3) *družbeni učinek* z obravnavo prednostnih nalog politike EU na področju podnebnih sprememb, energije, surovin, zdravja ali hrane prek inovativnih rešitev, sodelovanja z državljanji in končnimi uporabniki ter krepitvijo uporabe inovativnih rešitev na teh področjih družbe.

Inštitut EIT zagotovi razvoj posebnih družbenih kazalnikov na področjih dejavnosti SZI ter njihovo redno spremljanje v skladu z okvirom programa Obzorje Evropa za družbeni učinek.

Inštitut EIT s Komisijo in v skladu z razvojem okvira kazalnikov programa Obzorje Evropa razvije dodatne kazalnike, vključno s kazalniki družbenega učinka na področjih dejavnosti SZI, v katerih se upošteva splošni pristop za evropska partnerstva in ki naj bi prispevali k znanstvenemu, gospodarskemu in družbenemu učinku. Na splošno je cilj usklajevanja kazalnikov učinka s programom Obzorje Evropa spremljanje napredka k opredeljenim ciljem skozi čas. S tem naj bi bila zagotovljena primerjalna baza dokazov o rezultatih in učinkih SZI glede na preostali program. Poleg tega inštitut EIT zagotovi, da bo sistem spremljanja zajel napredek v zvezi z dejavnostmi, ki so specifične za model SZI, kot so povezovanje v okviru trikotnika znanja in podjetniške spretnosti. Na primer: s kazalniki dejavnosti inštituta EIT v zvezi z izobraževanjem (vključno s tistimi v podporo zmogljivostim visokošolskih institucij) se bodo spremljali pridobivanje spretnosti (kratkoročno), kariera (srednjeročno) in delovni pogoji (dolgoročno) človeškega kapitala, vključevanje visokošolskih institucij in izboljšanje njihovih zmogljivosti (kratkoročno) ali njihova vloga in uspešnost v lokalnih inovacijskih ekosistemih (srednje- in dolgoročno).

V okviru stalnega spremljanja SZI se med drugim obravnavajo naslednji vidiki:

- napredek pri doseganju finančne vzdržnosti
- napredek v smeri vseevropske pokritosti in odprtosti
- učinkovitost pri pospeševanju poslovanja (med drugim hitro rastoča podjetja, ki se ustanovijo in podpirajo)
- upravni stroški in stroški upravljanja SZI.

V spodnji preglednici je neizčrpen seznam ključnih kazalnikov uspešnosti in njihovih ciljnih vrednosti, ki naj bi jih inštitut EIT spremljal v obdobju 2021–2027. Ti kazalniki zagotavljajo okvirne vrednosti glavnih vložkov in izločkov za spremljanje doseganja ključnih ciljev inštituta EIT za obdobje 2021–2027, kot so spodbujanje inovacij in podjetništva z boljšim izobraževanjem, povečevanje njegovega lokalnega in regionalnega učinka in odprtosti do potencialnih partnerjev in zainteresiranih strani, zagotavljanje ravnotežja med stroški in prihodki, ustanavljanje novih kolokacijskih centrov ter uvedba novih inovativnih rešitev za svetovne izzive na trg.

Ključni kazalnik uspešnosti	Cilj za leto 2023 (izhodišče leto 2020)	Cilj za leto 2027 (izhodišče leto 2020)
Število subjektov/organizacij, ki sodelujejo pri dejavnostih inštituta EIT in SZI	20-odstotno povečanje	50-odstotno povečanje
Število inovacij (izdelkov in storitev), danih na trg	1 500	4 000
Število visokošolskih institucij, ki sodelujejo pri dejavnostih inštituta EIT in SZI	285	680
Število študentov, ki sodelujejo pri izobraževalnih dejavnostih inštituta EIT in SZI	8 500	25 500
Število podprtih zagonskih podjetij	300	700
Sofinanciranje s strani SZI	700 milijonov EUR	1 500 milijonov EUR
Število subjektov/organizacij, ki sodelujejo pri dejavnostih inštituta EIT in SZI, iz regij, ki niso zajete s kolokacijskimi centri SZI	50-odstotno povečanje	100-odstotno povečanje

Inštitut EIT zagotovi, da so projektni podatki, ki jih zbere prek svojega sistema notranjega spremljanja, vključno z rezultati iz SZI, v celoti vključeni v celotni sistem upravljanja podatkov v okviru programa Obzorje Evropa. Inštitut EIT zagotovi, da so podrobne informacije, ki izhajajo iz njegovega postopka spremljanja in ocenjevanja, pravočasno na voljo in dostopne v skupni elektronski podatkovni zbirki o izvajanju programa Obzorje Evropa. Poleg tega zagotovi namensko poročanje o kvantitativnih in kvalitativnih učinkih, vključno z odobrenimi in dejansko zagotovljenimi finančnimi prispevki.

4.2.2. Ocenjevanje, vmesni pregled in celovita ocena

Komisija v skladu z določbami uredbe o EIT in uredbe o programu Obzorje Evropa redno ocenjuje dejavnosti inštituta EIT, vključno s tistimi, ki se upravljajo prek SZI. V ocenah se v skladu s členom 19(2) uredbe o EIT preverijo predvsem učinkovitost, uspešnost, ustreznost, skladnost in dodana vrednost EU dejavnosti inštituta EIT, tudi prek njegovih SZI. Temelji na neodvisnih zunanjih ocenah in bo del skupne vmesne in končne ocene programa Obzorje Evropa.

Inštitut EIT ob podpori zunanjih strokovnjakov opravi celovito oceno vsake posamezne SZI pred iztekom sedmega leta okvirnega sporazuma o partnerstvu, v primeru podaljšanja pa se pred njegovim prenehanjem za vsako posamezno SZI opravi tudi končni pregled. Upravni odbor na podlagi prve ocene odloči, ali se okvirni sporazum o partnerstvu po prvih sedmih letih podaljša, končni pregled pa je izhodišče za pogajanja o morebitnem memorandumu o sodelovanju. Upravni odbor inštituta EIT v teh ocenah v skladu s členom 11(2) uredbe o EIT upošteva zlasti merila za spremljanje, ki so glede evropskih partnerstev določena v uredbi o programu Obzorje Evropa, uresničitev ciljev SZI in njeno usklajevanje z drugimi ustreznimi pobudami na področju raziskav in inovacij, doseženo stopnjo finančne vzdržnosti, sposobnost SZI za zagotavljanje odprtosti za nove člane in njeno uspešnost pri privabljanju novih članov v okviru omejitev finančnih prispevkov Unije iz člena 20 uredbe o EIT, dodano vrednost EU in relevantnost glede na cilje inštituta EIT.

V skladu s členom 11(1a) uredbe o EIT inštitut EIT poleg tega pod nadzorom upravnega odbora pripravi vmesne preglede uspešnosti in dejavnosti SZI, ki zajemajo prva tri leta okvirnega sporazuma o partnerstvu (tj. zagona faza SZI) in, v primeru podaljšanja, tri leta po njegovem podaljšanju (tj. faza zrelosti). Ti pregledi temeljijo na letnem spremljanju, ki ga opravi inštitut EIT; upravni odbor inštituta EIT na podlagi teh pregledov pridobi prve informacije glede uspešnosti SZI v zvezi z njihovo strategijo in cilji kot tudi glede spoštovanja ciljev, ki jih je zastavil upravni odbor.

Kadar stalno spremljanje, vmesni pregledi ali celovite ocene SZI pokažejo, da je bil dosežen nezadosten napredek na področjih iz odstavka 10 ali da ni evropske dodane vrednosti, upravni odbor v skladu s členom 11(3) uredbe o EIT sprejme ustrezne popravne ukrepe. Popravni ukrepi so lahko v obliki zmanjšanja, spremembe ali ukinitve finančnega prispevka inštituta EIT, pa tudi zavezujočih priporočil v zvezi z dejavnostmi SZI ali predlogov za prilagoditev njenih modelov izvajanja in delovanja.

Rezultati teh vmesnih pregledov in ocen se objavijo, sporočijo skupini predstavnikov držav članic in upoštevajo pri procesu strateškega usklajevanja za evropska partnerstva.

5. PRILOGA 1A

Prednostno področje za vzpostavitev nove skupnosti znanja in inovacij v letu 2023 je: kulturni in ustvarjalni sektor.

Seznam mogočih prednostnih področij za vzpostavitev druge nove skupnosti znanja in inovacij v letu 2026 je:

- vode, morje in pomorstvo
- varnost in odpornost
- vključevanje, integracija in migracije

6. PRILOGA 1B

INFORMATIVNI PREGLED O SKUPNOSTI ZNANJA IN INOVACIJ V KULTURNEM IN USTVARJALNEM SEKTORJU

Izziv

Kulturni in ustvarjalni sektor lahko zagotovi horizontalne rešitve za vrsto vse večjih trajnih izzivov, s katerimi se je mogoče spoprijemati prek raziskovalnih in inovacijskih dejavnosti. Te izzive je mogoče združiti v štiri stebre: (1) ustvarjalnost, kulturna raznolikost in vrednote Evropejcev; (2) evropska identiteta in kohezija; (3) evropsko zaposlovanje, ekonomska odpornost in pametna rast ter (4) Evropa kot svetovna akterka.

Ustvarjalnost in kulturna raznolikost Evropejcev sta odvisni od odpornega in močnega kulturnega in ustvarjalnega sektorja. Navedeni sektor, predvsem avdiovizualno ali glasbeno področje, pa se spoprijema z več izzivi, ki so posledica večje konkurence svetovnih akterjev in digitalizacije.

- Producenti, distributerji, radiodifuzne hiše, kinematografi in vse vrste kulturnih organizacij morajo biti inovativni, da privabijo nove generacije občinstva.
- Pomanjkanje podjetništva in prečnih spretnosti v kulturnem in ustvarjalnem sektorju¹⁰ zadeva tako nastajajoče podsektorje kot tudi zelo zrele podsektorje, ki doživljajo temeljito digitalno preobrazbo. Te spretnosti so potrebne za inovacije in so ključnega pomena glede na spremembe na trgu dela, s katerimi se spoprijema sektor.

Družbene izzive, povezane z **evropsko identiteto in kohezijo**, je na splošno mogoče opisati s pomanjkanjem mostov, ki bi povezovali različne dele družbe, vključno z različnimi ozemlji. Med njimi so vprašanja, povezana s socialno izključenostjo, potrebo po vzpostavljanju tesnejših medkulturnih povezav in razvoju občutka pripadnosti na podlagi naše kulturne raznolikosti in skupne dediščine, ki bi jih bilo mogoče obravnavati z bolj vključujočim in dostopnim sodelovanjem skupnosti, inovacijami v oblikovanju, arhitekturi in uporabi javnih prostorov ter s socialnimi inovacijami, ki jih vodi kultura. Zlasti velja naslednje:

- sodelovanje med raziskovalci ter med raziskavami in industrijo je omejeno, usklajevanje med prizadevanji na področju raziskav in razvoja pa ni zadostno, prav tako ni zadostna izmenjava metod, rezultatov in dobrih praks;
- ustvarjalni grozdi in inovacijska vozlišča niso zadosti povezani;
- precejšen delež regionalnih prednostnih nalog na področju pametne specializacije v Evropi se nanaša na kulturo z različnih vidikov (na primer kulturna dediščina, ustvarjalni sektor, umetnost itd.). Glede na pomembno vlogo kulture in ustvarjalnosti za gospodarski in socialni razvoj mest in regij ter njuno zmožnost za nadaljnjo obravnavo vprašanj razlik v Evropi ima SZI na področju kulturnega in ustvarjalnega sektorja velik potencial.

¹⁰ Kulturni in ustvarjalni študijski programi na evropskih univerzah se večinoma osredotočajo na „ustvarjalni del“, njihovi diplomanti pa niso vedno pripravljeni na vstop na sodobni trg dela, saj jim primanjkuje medsektorskih spretnosti (na področju podjetništva, digitalizacije in finančnega poslovanja). Evropa glede visokošolskih institucij zaostaja za ZDA na področju študija komunikacij in medijev (univerze iz EU pa so uspešnejše v bolj tradicionalnih panogah, kot so umetnost in oblikovanje ali uprizoritvene umetnosti).

Izzivi na področju **evropskega zaposlovanja, ekonomske odpornosti in pametne rasti**

vključujejo gospodarska vprašanja, kot sta brezposelnost (zlasti mladih) in svetovna konkurenca.

- Koncentracija na trgu je velika: približno 50 % celotnega prihodka in dodane vrednosti se ustvari v Nemčiji, Združenem kraljestvu in Franciji.
- Evropska industrija se spoprijema z digitalizacijo in globalizacijo ter njunim močnim vplivom na to, kako umetniki ustvarjajo in distribuirajo svoja dela ter se povezujejo z občinstvom.
- Ustvarjalne, kulturne in umetniške produkcije se pogosto spopadajo z izzivom monetarizacije svojih stvaritev in proizvodov, zato so njihova področja dela močno prekarna. Treba bi bilo najti nove inovativne načine za podpiranje mikro, malih in srednjih ustvarjalnih in kulturnih organizacij in podjetij.

Nazadnje, da bi **Evropa postala svetovna akterka**, je treba izboljšati razširjanje kulturnih vsebin, ustvarjenih v Evropi. Evropa mora ostati konkurenčna v svetovni digitalni tekmi ustvarjanja novih tehnologij (na primer umetne inteligence, interneta stvari, veriženja blokov), pri čemer je kulturni in ustvarjalni sektor pomemben ustvarjalec vsebine, izdelkov in storitev na svetovni ravni. Poleg tega lahko na svetovni ravni kulturni in ustvarjalni sektor (na primer oblikovanje, arhitektura itd.) dejavno prispeva k trajnostnemu razvoju in spodbuja zelene inovacije, kulturne vsebine (literatura, film in umetnost) pa lahko – poleg vrednosti, ki jo imajo že same po sebi – ozaveščajo o okoljskih težavah in vplivajo na javno mnenje.

Pomembnost in vpliv

SZI inštituta EIT za kulturni in ustvarjalni sektor bo s svojim celovitim in enotnim pristopom pomagala obravnavati zgoraj opredeljene izzive. S pokrivanjem skoraj vseh področij naših življenj, družbe in gospodarstva bo taka SZI zelo pomembna v smislu gospodarskega in družbenega vpliva ter omogočanja strateških priložnosti za gospodarske, tehnološke in socialne inovacije.

Inovacije na podlagi kulture in ustvarjalnosti spodbujajo evropsko konkurenčnost bodisi neposredno z ustanavljanjem novih podjetij in delovnih mest bodisi posredno z ustvarjanjem medsektorskih koristi za širše gospodarstvo, izboljšanjem kakovosti življenja in povečevanjem privlačnosti Evrope. Kulturni in ustvarjalni sektor je vse bolj prepoznan kot nov vir pametne, trajnostne in vključujoče rasti in delovnih mest, saj v EU zaposluje že več kot 12 milijonov ljudi, kar predstavlja 7,5 % vseh zaposlenih v EU.

Prispevek kulture in ustvarjalnosti k inovacijam ni omejen na neposredni vpliv kulturnega in ustvarjalnega sektorja, saj inovacije na vseh področjih vse bolj spodbujajo netehnološki dejavniki, kot so ustvarjalnost, oblikovanje in novi organizacijski procesi ali poslovni modeli. Kulturni in ustvarjalni sektor z jasnimi vrednostnimi verigami (na primer glasba, umetnost, oblikovanje, moda, avdiovizualne vsebine, videoigre, arhitektura) imajo v gospodarskem smislu veliko inovacijsko zmogljivost, saj lahko spodbujajo inovacije v drugih gospodarskih sektorjih.

Kultura in udejstvovanje v kulturnih dejavnostih neposredno vplivata na dobro počutje državljanov in socialno vključenost. Kulturni in ustvarjalni sektor krepi družbene vrednote identitete, demokracije in sodelovanja skupnosti. Kultura ima velik potencial za krepitev občutka evropske pripadnosti, kjer je raznolikost prednost. To je temeljnega pomena, da se omogočijo odpornost, družbeni dostop, družbena kohezija in enakost spolov, preprečuje radikalizacija ter obravnavajo politične negotovosti v Evropi in potreba po enotnosti.

SZI inštituta EIT za kulturni in ustvarjalni sektor bo spodbudila priložnosti za mreženje, sodelovanje, soustvarjanje in prenos znanja med izobraževanjem, raziskavami in podjetji znotraj kulturnega in ustvarjalnega sektorja ter z drugimi sektorji družbe in gospodarstva. Delovala bo kot katalizator pobud od spodaj navzgor in od zgoraj navzdol na regionalni in nacionalni ravni ter ravni EU. Razvila bo potrebne okvirne pogoje za ustanavljanje in širitev novih podjetij v inovacijskih ekosistemih. Raziskovalcem in študentom na številnih področjih (vključno z umetnostjo, humanistiko, podjetništvom, družbenimi vedami in uporabno znanostjo) ter podjetnikom v kulturnem in ustvarjalnem sektorju in drugih sektorjih bo zagotovila znanje in spretnosti, potrebne za zagotavljanje inovativnih rešitev ter njihovo spreminjanje v nove poslovne priložnosti. Omogočila bo nadaljnje medsebojno oplajanje v drugih gospodarskih in industrijskih sektorjih ter delovala kot pospeševalec inovacij.

Sinergije in dopolnjevanja z obstoječimi pobudami

SZI v kulturnem in ustvarjalnem sektorju bo dopolnjevala več drugih pobud Unije pa tudi pobude na ravni držav članic. Glavne sinergije, ki so predvidene na ravni EU, so predstavljene v nadaljevanju.

Pričakuje se, da bo SZI v kulturnem in ustvarjalnem sektorju vzpostavila močne sinergije z zadevnimi pobudami politike v okviru programa Obzorje Evropa, zlasti v okviru stebra II s sklopom [vključujoča in varna družba] in njegovimi področji ukrepanja glede kulturne dediščine in demokracije. Prihodnja SZI bi lahko zagotovila tudi dragocene horizontalne vložke za več dejavnosti, ki bi se izvajale v sklopu [digitalno in industrija], zlasti glede proizvodnih tehnologij, pri katerih je potreba po razvoju novih izdelkov zelo odvisna od kulturnega in ustvarjalnega sektorja. Poleg tega bi lahko učinkovito dopolnjevala druge dele programa Obzorje Evropa, ukrepanje obstoječe EIT Digital in ukrepe, ki so predvideni v okviru drugih programov EU, kot so InvestEU, program za digitalno Evropo ali skladi kohezijske politike.

Novi program Ustvarjalna Evropa bo zelo pomemben za dejavnosti SZI v kulturnem in ustvarjalnem sektorju. Program vključuje sklope in posebne razpise, v katerih se upoštevajo nekateri že omenjeni izzivi, s katerimi se spoprijema sektor (na primer spretnosti in zaposlovanje ustvarjalcev, poslovni modeli itd.), pri čemer bi bilo treba razviti močne sinergije in dopolnjevanja. V okviru programa InvestEU in ob upoštevanju omejenega dostopa do financiranja v kulturnem in ustvarjalnem sektorju bi bilo mogoče sinergije pričakovati z jamstvenim instrumentom za kulturne in ustvarjalne sektorje, ki je finančni mehanizem za pomoč pri širitvi kulturnih in ustvarjalnih projektov z zagotavljanjem zavarovanja finančnim posrednikom.

S platformo strategije pametne specializacije (S3) na področju industrijske modernizacije je bilo opredeljenih več strategij raziskav in inovacij, ki se osredotočajo na kulturni in ustvarjalni sektor ter z vključevanjem številnih podjetniških akterjev obravnavajo nove povezave med lokalnimi sredstvi, potencialnimi trgi in družbenimi izzivi. Pomemben vidik strategij S3 je zlasti promocija novih partnerstev med raziskovalnimi organizacijami, podjetji in javnimi organi, kar zahteva vzpostavitev novih sodelovalnih platform.

Sklepne ugotovitve

SZI inštituta EIT za kulturni in ustvarjalni sektor je najprimernejša za obravnavo pomembnih gospodarskih in družbenih izzivov, ki so navedeni zgoraj. Ustvarjalnost je ključno gonilo inovacij, SZI za kulturni in ustvarjalni sektor pa lahko sprosti potencial kulturne ustvarjalnosti in pripomore h krepitvi konkurenčnosti in pametni rasti v Evropi.

SZI inštituta EIT za kulturni in ustvarjalni sektor bo:

- zmanjšala razdrobljenost inovacijskega okolja v kulturnem in ustvarjalnem sektorju s spodbujanjem vzpostavljanja inovacijskih ekosistemov, ki bodo povezovali akterje in mreže iz različnih sektorjev in z različnih področij na lokalni, regionalni in nacionalni ravni ter ravni EU;
- usposobila naslednjo generacijo inovatorjev v kulturnem in ustvarjalnem sektorju, pri čemer jih bo opremila s potrebnimi podjetniškimi in tehničnimi spretnostmi za uspeh v hitro spreminjajočem se okolju;
- prispevala k razvoju pravih okvirnih pogojev za preoblikovanje zamisli v nove tehnološke dosežke in socialne inovacije, ki bodo izboljšale kakovost življenja in koristile državljanom EU;
- spodbujala ustanavljanje in razvoj novih podjetij v kulturnem in ustvarjalnem sektorju z mobilizacijo naložb in dolgoročnih zavez poslovnega sektorja;
- vzpostavljala sinergije z obstoječimi SZI ter drugimi evropskimi partnerstvi, programi in pobudami za spodbujanje inovacij tudi zunaj kulturnega in ustvarjalnega sektorja, v drugih gospodarskih sektorjih;
- z izkoriščanjem ustvarjalnosti in kulturne raznolikosti Evropejcev krepila položaj EU kot svetovne akterke v kulturnem in ustvarjalnem sektorju.